

Vladas Rafaelis Jurgutis

Lietuvos finansų mokslo pradininkas, politikas, finansų terminijos kūrėjas, Lietuvos banko organizatorius, ekonomikos mokslų daktaras, profesorius. Gimė 1885-11-05 Joskauduose (Palangos valsčius, Kuršo gubernija). Mirė 1966-01-09 Vilniuje, palaidotas Palangos kapinėse.

1902 m. baigė Palangos progimnaziją, 1906 m. – Žemaičių kunigų seminariją. 1908 m. buvo išventintas kunigu. 1910 m. baigęs Peterburgo dvasinę akademiją įgijo teologijos magistro laipsnį. 1908 m. kartu su kitais dvasiškiais įkūrė ateitininkų organizaciją. 1913 m. baigė Miuncheno universiteto Valstybės ūkio fakultetą. 1913 m. buvo vikaras Švėkšnoje, 1914–1915 m. – Liepojoje. Artėjant Pirmojo pasaulinio karo frontui pasitraukė į Rusiją. Klebonavo Saratove ir Astrachanėje. 1918–1920 m. – Žemaičių kunigų seminarijos profesorius. Oficialiai kunigystės nemetė, tyliai iš jos pasitraukęs, toliau visą savo nepaprastą išmintį, darbštumą ir erudiciją skyrė pasaulietinei veiklai.

1920–1922 m. – Steigiamojo Seimo atstovas (kaip Lietuvos krikščionių demokratų partijos narys; 1922 m. iš jos išstojo), Finansų ir biudžeto komisijos vedėjas. 1922 m. kurį laiką buvo užsienio reikalų ministru. 1922–1929 m. – Lietuvos banko valdytojas, faktinis pinigų emisijos politikos vadovas, neoficialiai laikomas „lito tėvu“. 1925–1940 m. – Vytauto Didžiojo universiteto (iki 1930 m. Lietuvos universitetas) profesorius, nuo 1929 m. – VDU Finansų katedros vedėjas. Nuo 1940 m. – Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto profesorius, 1941–1943 m. – šio fakulteto dekanas. 1929–1940 m. – Valstybės Tarybos narys.

Nuo 1941 m. – Lietuvos mokslų akademijos (LMA) narys. 1942–1943 m. – LMA pirmininkas. Per nacių okupaciją su kitais išgelbėjo nuo sunaikinimo Lietuvos mokslų akademijos biblioteką. 1941–1942 m. – krašto ūkio generalinis tarėjas, priešinosi nacių ūkio politikai Lietuvoje, pateikė savąjį ūkio tvarkymo koncepciją. 1943 m. kovo mėnesį dėl antinacinio pagrindžio

agitacijos prieš lietuvių mobilizaciją į Vokietijos kariuomenę kaip vienas įkaitų suimtas ir įkalintas Štuthofio koncentracijos stovykloje (vadovavo čia įkurtam slaptam švietimo būreliui, vadinamajai Štuthofio akademijai). 1945 m. pavasarį, stovyklą užėmus TSRS kariuomenei, grąžintas į Lietuvą, apie du mėnesius tardytas ir kalintas Vilniuje, NKVD pastato rūsyje. Nuo 1945 m. liepos mėn. dėstė Vilniaus universitete, buvo Finansų ir kredito katedros vedėjas. 1946 m. atleistas už vadinamųjų buržuazinių teorijų skleidimą per paskaitas (tik nuo 1957 m. gavo pensiją).

Svarbiausi veikalai: „Finansų mokslo pagrindai“, „Pinigai“ (abu 1938), „Bankai“ (1940), „Lietuvos finansų istorija“ (rankraštis Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje).

Apdovanotas Gedimino antrojo laipsnio (1928) ir Vytauto Didžiojo antrojo laipsnio (1934) ordinais. Nuo 1997 m. Lietuvos bankas (nuo 2008 m. kartu su Lietuvos mokslų akademija) teikia V. R. Jurgučio premiją už mokslo darbus Lietuvos bankininkystės, finansų, pinigų ir makroekonomikos srityse. 1997 m. išleista 1 lito auksinė moneta su V. Jurgučio portretu, skirta Lietuvos banko 75-mečiui. Tais pačiais metais Vladas Jurgutis suteiktas Palangos vidurinei mokyklai. 2015 m. iš išlydytų buvusių lietuviškų 50 centų (0,5 lito) monetų V. R. Jurgučiai Vilniuje pastatytas paminklas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Laumenskaitė, E. Vladas Jurgutis: didis ekonomistas ir mokytojas. Vilniaus vadybos aukštoji mokykla, 2008.
Tamašauskas, K. Vladas Jurgutis. Visuotinė lietuvių enciklopedija.